

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้จํานวนมหาศาลให้กับประเทศไทย เพราะธุรกิจนี้ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นการเชื่อมโยงธุรกิจหลายๆสาขาร่วมกัน อาทิ อุตสาหกรรมภาคการขนส่ง ภาคการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ภาคการเกษตร ภาคการบริการที่พัก โรงแรม โรงพยาบาล ร้านอาหาร การรักษาความปลอดภัยและอื่นๆอีกมากมาย เพราะฉะนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในประเทศ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นการสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศ ดังนั้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่หลายๆประเทศ ได้นำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศตน

ประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งประเทศที่ใช้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญทางศาสนา งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ เทศกาล ประเพณี งานศิลปหัตถกรรม และสินค้าของที่ระลึกในรูปแบบต่างๆ ที่สำคัญคือ ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ อีกทั้งความมีอัธยาศัยไมตรีของคนไทยนั้น ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ดี ทำให้นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมของโลกให้ความสนใจและเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งหนึ่งในสิ่งดึงดูดใจที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ก็คือความหลากหลายทางชาติพันธุ์และชนเผ่า ที่อาศัยอยู่ตามภูมิภาคต่างๆของประเทศ โดยเฉพาะที่โดดเด่นที่สุดคือ ทางภาคเหนือของประเทศไทยที่มีกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าต่างๆอาศัยอยู่ตามบนดอย และพื้นที่ราบสูงตามแนวชายแดนของประเทศ กลุ่มชนเผ่าต่างๆเหล่านี้มักถูกเรียกว่า “ชาวเขา” (สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์, 2543:36)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้กำหนดนโยบายสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาลตามโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

โดยดำเนินโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นที่สูง ในปีพ.ศ.2541 ขึ้น ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน โดยเน้นพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา 13 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย กำแพงเพชร ตาก แพร่ พะเยา น่าน อุทัยธานี พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และแม่ฮ่องสอน เนื่องด้วยกรมประชาสัมพันธ์สามารถดำเนินการสนองตอบนโยบายของรัฐบาลได้ ในเรื่องของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ พื้นที่หมู่บ้านชาวเขาส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตสภาพความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ และสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยมีเป้าหมายว่าจะสามารถส่งเสริมให้ชาวเขามีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม โดยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งคัดสรรหมู่บ้านของชาวเขาแต่ละชนเผ่าให้คงอยู่ (กรมประชาสัมพันธ์: 2541อ้างใน ประทีป มุลเกา 2546)

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดภาคเหนือตอนบน ตั้งอยู่เขตเหนือสุดของประเทศ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดให้เชียงรายเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวในระดับที่สูง เนื่องจากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนเผ่า โดยเฉพาะชาวเขาเผ่าต่างๆ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียง และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ล้อมรอบด้วยภูเขา มีอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี รวมถึงเป็นจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือเขต 2: 2547)

ชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ตั้งอยู่ที่ หมู่ 16 ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีชาติพันธุ์หลายชนเผ่าอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีชาวจีนยูนนาน(จีนฮ่อ)เป็นชุมชนศูนย์กลาง และมีหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่างๆรายล้อมอยู่ หรือที่เรียกว่า “ห้วยอมบ้าน” อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอีกหลายแห่ง เช่น ศูนย์พัฒนาวิจัยเกษตร ดอยม่อนล้าน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนชาวเขาอีกหลายชุมชน มีน้ำตก ภูเขา และทิวทัศน์ที่สวยงาม เช่น น้ำตกห้วยชมพู สวนสน ป่ามะขามป้อม ป่าไผ่ ไร่ชาอู่หลง ไร่ชาอัสสัมเป็นต้น บ้านห้วยน้ำขุ่นอยู่ในพื้นที่การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีความสูงเหนือน้ำทะเล 1100-1200 เมตร ภูมิอากาศเย็นตลอดทั้งปี เฉลี่ยที่ 18 องศาเซลเซียส ค่ำสุดที่ 2 องศาเซลเซียส และสูงสุดที่ 34 องศาเซลเซียส พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาตลิ่งชัน มีพื้นที่ราบแถบๆตามลำน้ำแม่ น้ำขุ่น จึงเป็นที่มาของชื่อชุมชนที่ชาวบ้านชั้นเรียกตามแม่น้ำที่ไหลผ่านชุมชน ชุมชนตั้งอยู่ห่างจากถนนหลวงหมายเลข 118 เชียงใหม่-เชียงราย เพียง 25 กิโลเมตร แต่ถนนทางเข้า

ชุมชนยังเป็นถนนดินลูกรัง สภาพป่าทั่วไปของชุมชนคือ ป่าเบญจพรรณ มีป่าไผ่ ป่าสน ป่ามะขามป้อม เป็นต้น พื้นที่เป็นดินแดง มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญคือ โครงการหลวงบ้านห้วยน้ำขุ่น ศูนย์พัฒนาเกษตรที่สูงบ้านห้วยน้ำขุ่น โครงการพัฒนาเกษตรที่สูง สวนชาอู่หลง และหมู่บ้านชนเผ่าทั้ง 4 ชนเผ่า โดยมีชนเผ่าชาวจีนยูนนาน(จีนฮ่อ) ที่อพยพมาร่วมกับกลุ่มทหารจีนคณะชาติ กองพล 93 ชนเผ่าชาวอาข่า(อีเก้อ) ชนเผ่าชาวล่าหู่(มูเซอ) และอีกชนเผ่าที่น่าสนใจที่สุด คือชาวอาเข่อ (อาข่า) ที่อพยพมาจากทางใต้ของประเทศจีน เพราะชนเผ่าอาเข่อ ถือได้ว่าเป็นชนเผ่าที่มีประชากรน้อยที่สุด ชนเผ่าหนึ่ง ที่น่าสนใจคือ การตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นชุมชนของชนเผ่าอาเข่อ(อาข่า) สำหรับประเทศไทย ถือได้ว่ามีเพียงแห่งเดียวคือ หมู่บ้านอาเข่อ หนึ่งในหอย่อมบ้านในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ที่โดดเด่นของชุมชนคือ แต่ละชนเผ่าในชุมชนนี้ เป็นการก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวของประชาชนในแต่ละชนเผ่าเอง ซึ่งยังคงมีการอนุรักษ์และรักษา ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนตามแบบฉบับไว้เป็นอย่างดี โดยมีชุมชนของชาวจีนยูนนานเป็นชุมชนศูนย์กลางในการเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยน ประเพณีวัฒนธรรมระหว่างชนเผ่าอื่นๆ นอกจากนั้น ยังเป็นศูนย์กลางในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การค้า การปกครอง การศึกษา และการประกอบอาชีพของทุกชนเผ่าในชุมชนแห่งนี้ และหมู่บ้านบริวารที่อยู่ใกล้เคียง (โครงการหลวงบ้านห้วยน้ำขุ่น:2553 ระบบออนไลน์)

ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่นจากเอกสารและการลงพื้นที่พร้อมการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากผู้อาวุโสในชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย อาทิ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ ทิวทัศน์ และภูมิอากาศ รวมไปถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ ชุมชนบ้านเรือน การประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตและพิธีกรรมของชนเผ่าทั้ง 4 ชนเผ่า ซึ่งถือเป็นศักยภาพของท้องถิ่นที่ควรนำมาเป็นฐานหรือต้นทุนการพัฒนาการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จึงอาจกล่าวได้ว่า ถ้ามีการแสวงหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวที่เน้นวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ซึ่งจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาวัฒนธรรม อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า ยังจะนำมาซึ่งการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และสามารถเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าที่หลากหลายในชุมชนนี้สู่สังคมภายนอกได้ ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวยังนำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นของชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และยังเป็นอีกแนวทางในการลดปัญหาการเดินทางไปทำงานนอกพื้นที่ของเยาวชนได้ด้วย หากแต่ผู้บริหารชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน ควรมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า และหลักการจัดการการท่องเที่ยว

ชุมชนที่ถูกต้อง โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อันจะทำให้ชุมชนสามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัตินิหลังและบริบททั่วไปของชุมชนบ้านห้วยน้ำซุ่น
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า เพื่อส่งเสริม และพัฒนาชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า
3. เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ชุมชนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า ในด้านศักยภาพความพร้อม และขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าในชุมชน
2. ผู้นำและคณะกรรมการบริหารชุมชน สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อม ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าในชุมชน มาจัดทำเป็นแม่บทในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีแนวทางในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นระบบ และมีทิศทางที่ชัดเจนมากขึ้น โดยสามารถนำเสนอข้อมูลจากงานวิจัยนี้ แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน โดยการจัดทำโครงการพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสม
3. ชุมชนจะได้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมชนเผ่าตน และช่วยกันอนุรักษ์ ฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนเผ่าตน เพราะเป็นต้นทุนสำคัญที่ใช้ในการบริการทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังจะช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อขายแรงงานยังนอกพื้นที่ของเยาวชนในชุมชนได้ด้วย
4. หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนบ้านห้วยน้ำซุ่น สามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับชุมชนอย่างเหมาะสม
5. ผลงานวิจัยเล่มนี้ ทำให้ได้ทราบถึงศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าของชุมชนบ้านห้วยน้ำซุ่น อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นสารสนเทศทางวิชาการและการวิจัยสำหรับนักวิจัย และผู้สนใจที่จะศึกษาข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และวัฒนธรรมชนเผ่าได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตสำหรับการศึกษาวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ ชุมชนบ้านห้วยน้ำซุ่น ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ คือ

2.1 ศักยภาพทางวัฒนธรรมของชนเผ่าทั้ง 4 ชนเผ่าในชุมชนบ้านบ้านห้วยน้ำซุ่น ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.1.1 บริบทของชุมชน ศึกษาในส่วนของประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์และสังคม ที่ตั้ง สภาพอากาศ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ประชากร การปกครอง การศึกษา การเดินทาง วิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ ภูมิปัญญา ของดีท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า

2.1.2 ศักยภาพของบ้านห้วยน้ำซุ่น ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า ประเมินจาก 3 ประเด็น คือ

2.1.2.1 ศักยภาพการดึงดูดใจในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.1.2.2 ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว

2.1.2.3 ศักยภาพของคนในชุมชนในการบริหารจัดการ และศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเรื่องความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าของชุมชน

2.2 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านห้วยน้ำซุ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า

2.2.1.1 ความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า

2.2.1.2 ความต้องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในกลุ่มการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

2.2.1.3 บทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กร หน่วยงาน และกลุ่มบุคคลในการพัฒนาและจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชนเผ่าในชุมชน

2.2.2 ความคิดเห็นของคนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า

2.2.2.1 ความคิดเห็นของชุมชนในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า

2.2.2.2 ศักยภาพและความพร้อมของชุมชน ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า

- 1) ความตั้งใจทางการการท่องเที่ยว
- 2) ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก
- 3) ความพร้อมของกิจกรรมทางวัฒนธรรมชนเผ่า
- 4) ความเป็นเจ้าบ้านที่ดี
- 5) ความมีจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรมชนเผ่า

2.2.2.3 ความคิดเห็นเรื่องผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า

2.2.2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าของชุมชน

2.2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมินจากแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกับผลการประเมินแบบสอบถามความคิดเห็นของชุมชน

2.2.4 การระดมความคิดเห็นของชุมชน เพื่อร่วมเสนอกิจกรรมทางวัฒนธรรมชนเผ่าในรอบ 12 เดือนที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เพื่อจัดทำตารางปฏิทินกิจกรรมทางวัฒนธรรมชนเผ่า ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมได้ เพื่อเป็นแนวทางการจัดทำรายการนำเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับชุมชนต่อไป

2.2.5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน พิจารณาจากศักยภาพทางวัฒนธรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ความคิดเห็นของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า และความคิดเห็นจากผู้นำชนเผ่า ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เรื่องความเป็นได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า โดยชุมชนวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อกำหนดและวางแผนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าของชุมชน โดยนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางการจัดองค์กรด้านการ

ท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากร และแนวทางการจัดรายการนำเที่ยว ที่มีความเหมาะสมกับชุมชน

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนของชนเผ่าทั้ง 4 ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่นมี ชนเผ่าจีนยูนาน ชนเผ่าอาข่า ชนเผ่าลาหู่ และชนเผ่าอาข๋อ

4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาการดำเนินงานวิจัยประมาณ 12 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2553 ถึง 1 มีนาคม 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศักยภาพ (Potentiality) หมายถึง ความสามารถในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า (Tribe Cultural Tourism) หมายถึง การเที่ยวชมสิ่ง queแสดงถึงประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ ในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น โดยมุ่งเน้นการเข้าถึง การได้สัมผัส และการศึกษาเรียนรู้โดยตรงจากการดำรงชีวิตของชนเผ่าทั้ง 4 ชนเผ่าในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น รวมไปถึงการเรียนรู้และร่วมกิจกรรมในวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมของชนเผ่าต่างๆ ในส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า เช่น ประเพณีไล่ชิงช้า ประเพณีปีใหม่ ประเพณีเซ่นไหว้ต่างๆ พิธีกรรมการแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ รวมไปถึงการเทศกาลการฉลองการกินข้าวใหม่ และอื่นๆ เป็นต้น

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism Model) หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดจัดสร้างขึ้น เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมชุมชน ตามจุดเด่นที่ชุมชนนำเสนอมา เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การให้โอกาสชุมชนได้นำเสนอและจัดการรูปแบบ กระทั่งการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ตั้งแต่ ร่วมวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ร่วมกับเจ้าหน้าที่องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมลงทุนเป็นหุ้นส่วนด้วยกัน และที่สำคัญที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมและมีอำนาจในการตัดสินใจในการส่งเสริมและ พัฒนาชุมชนสู่ทิศทางใด มีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน ตั้งแต่ทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงการดำรงชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ที่มีส่วนในการกระตุ้น

และเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งรายได้และผลกำไรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ชุมชน (Community) หมายถึง ชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น หมู่ที่ 16 ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยประชากรชนเผ่าจีนยูนนาน ชนเผ่าลาหู่ ชนเผ่าอาข่า และชนเผ่าอาเช่อ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1864 คน เป็นครัวเรือน 451 ครัวเรือน

หย่อมบ้าน ในงานวิจัยนี้หมายถึง ชุมชนของชนเผ่าต่างๆที่อยู่รายล้อมชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ที่ขึ้นอยู่กับปกครองของผู้นำของชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น

หมู่บ้านบริวาร ในงานวิจัยนี้หมายถึง หมู่บ้านของชนเผ่าต่างๆที่อยู่รายล้อมชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น แต่การปกครองดูแลได้แยกออกจากผู้นำชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่นแล้ว

ชนเผ่า (Tribe) หมายถึง ประชาชนของกลุ่มชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย ชาวจีนยูนนาน (จีนฮ่อ) ชนเผ่าอาข่า (อิก้อ) ชนเผ่าลาหู่ (มูเซอ) และชนเผ่าอาเช่อ (อาข่า) เป็นหลัก

ชนเผ่าจีนยูนนาน (จีนฮ่อ) (Yunnan Tribe) หมายถึง กลุ่มชาวจีนที่อพยพมาพร้อมกับคณะของทหารจีนคณะชาติกองพล 93 และถูกหลานที่กำเนิดในประเทศไทย ยังรวมไปถึงกลุ่มพ่อค้า ชาวจีน และญาติมิตรที่อพยพตามมาภายหลัง จากตอนใต้ของประเทศจีน ผ่านพม่า ลาว จนกระทั่งเข้ามาถึงในประเทศไทยและตั้งอยู่เป็นชุมชนที่นี่

ชนเผ่าอาข่า (อิก้อ) (Akha Tribe) หมายถึง กลุ่มของชนเผ่าอาข่า (อิก้อ) กลุ่มต่างๆที่อพยพจากตอนใต้ของประเทศจีน และอาข่า (อิก้อ) กลุ่มอื่นที่เข้ามาอาศัยและตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น และหมู่บ้านบริวาร

ชนเผ่าอาเช่อ (อาข่า) (Akhe Tribe) หมายถึง กลุ่มของชนเผ่าอาเช่อ (อาข่า) ที่เป็นกลุ่มที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดในการแยกกลุ่มของอาข่าในประเทศไทย ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและเป็นหย่อมบ้านอยู่ในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น

ชนเผ่าลาหู่ (มูเซอ) (Lahu Tribe) หมายถึง กลุ่มของชนเผ่าลาหู่ (มูเซอ) กลุ่มต่างๆ กลุ่มที่อพยพเข้ามาอาศัยตั้งเป็นหมู่บ้านอยู่ในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น และหมู่บ้านบริวาร

ศักยภาพทางการท่องเที่ยว (Potential of Tourism) หมายถึง ความสวยงาม ความแปลกตา ความโดดเด่น ความน่าประทับใจของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม รวมไปถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเองและสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่นภูเขา น้ำตก ป่าไม้ รวมไปถึงประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ การอนุรักษ์รักษาประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชนเผ่าในชุมชน

ศักยภาพของชุมชน (Potential of Community) หมายถึง การที่ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความรู้ความสามารถ และความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมชุมชนและชนเผ่าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลของแต่ละชนเผ่า โดยการนำเข้ามาร่วมคิด ร่วมค้นหาแนวทางการจัดการ ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมร่วมแสดงความคิดเห็น ในการวางแผนดำเนินการจัดการชุมชนร่วมกัน นอกจากนั้นแล้วยังต้องมีการร่วมมือกันอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมลงทุน ร่วมปฏิบัติกิจกรรม และที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการติดตามผล ประเมินผลงานที่ได้ร่วมกันทำมา เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

